28.11.2022 г. / 22:00:09

Вяра

Правила за благочестив живот - VIII-ма част

Живей сякаш ежедневно умираш. Животът ти скоро ще премине като сянка от облак пред слънцето.

По отношение на хората не се предавай на печал, не се смущавай, не бягай, но считай себе си за прах под нозете им. Без това не можеш да се спасиш и да избегнеш вечните мъки.

Невъзможно е да избавим душата си от гибел, ако пазим тялото си от неприятности.

Ако искаш, душо моя, да се спасиш, като преминеш по онзи посочен по-рано прискърбен път, да влезеш в Небесното Царство, да получиш вечен живот, направи по-тънка плътта си, вкуси доброволна горчилка, понеси тежки скърби, както всички светии са вкусили и са претърпели.

Ела мислено на гроба, погледни там починалия от четири дни покойник. Как почернява той, как се подува, изпуска непоносимо зловоние, бива изяждан от червеи, загубил външния си вид и красота. Погледни на друго място - там лежат в гроб кости на млади и стари, на благообразни и безобразни, и размисли: кой е бил благообразен или безобразен, кой е бил постник, въздържател и подвижник или нехаен, и донесло ли е на богатите полза това, че са почивали и са се наслаждавали в този свят?

Спомни си за безкрайните мъки, за които говорят свещените книги, за геенския огън, външната тъмнина, скърцането със зъби, ада на преизподнята, незаспиващия червей. И си представи как грешниците викат там с горчиви сълзи и никой не ги избавя; ридаят, оплакват себе си, и никой не ги съжалява; въздишат от дълбините на сърцето си, но никой не

проявява състрадание към тях; умоляват за помощ, оплакват се от скръбта, и никой не им обръща внимание.

Първата добродетел е вярата, понеже чрез вярата и планини се преместват и всичко, каквото (вярващите) поискат, ще получат - е казал Господ. Всеки се утвърждава във всички славни и чудни дела чрез вярата си. От произволението ни вярата или намалява, или се увеличава.

Втората добродетел е нелицемерната любов към Бога и към хората. Любовта обхваща и свързва в едно всички добродетели. Само чрез любовта се изпълнява целият закон и се живее богоугоден живот. Любовта се състои в това - да полагаш душата си за приятеля си и да не правиш другиму това, което не би искал да направят на теб.

Третата добродетел е постът.

Четвъртата добродетел е въздържанието - майката и съюзът на всички добродетели. Ако обуздаеш стомаха си, ще влезеш в рая, тъй като въздържанието е убийство на греха, отдалечаване от страстите, начало на духовен живот и ходатай за вечни блага. Обратно, пресищането лишава човека от духовни дарове, защото ситостта на стомаха го тегли към сън и възбужда в него скверни помисли и той не може да извършва бдение, нито да се занимава с четене или с ръкоделие, нито пък да извършва каквото и да било друго добро дело.

Петата добродетел е бдението. Бдението, придружено от разсъждение, очиства ума от разсеяност на помислите, прави го лек и го въвежда в молитвата.

Шестата добродетел е Иисусовата молитва. Това е общо дело на човека с ангелите. Чрез тази молитва хората скоро се приближават до ангелския начин на живот. Молитвата е източник на всяко добро дело и на добродетелите и прогонват

от човека мрака на страстите.

Седмата добродетел е смирението и смиреномъдрието. Сърдечното смирение без труд спасява стария, болния, убогия, бедния и необразования човек. Заради него се прощават всички съгрешения. То изважда човека от дълбоката греховна бездна. Чрез смиреномъдрието се разрушават всички вражески мрежи и замисли. То вкоренява духовния живот и предпазва от падения.

Осмата добродетел е безмълвието, тоест отдалечаване от всяка житейска грижа и смущение или безответно мълчание сред множество хора. Обуздалият и сдържащият езика си ще въздържи и цялото си тяло. Въздържаният по отношение на езика ще избегне и всяко зло, произлизащо от него. Езикът е неудържимо зло. Мнозина са паднали от острието на меч, но не така, както от своя език, тъй като езикът е двуостър меч, невидимо заколващ душата и тялото на онези, които постоянно празнословят в суетни сборища.

Деветата добродетел е нестяжателността по отношение на вещите и крайната бедност.

Десетата добродетел е благоразумното разсъждение във всяко нещо. Защото липсата на разсъждение довежда и доброто до зло и затова е недобра.

Без тези десет добродетели е невъзможно да се спасим.

Светите отци са ги разяснявали в различни обширни беседи, а тук е казано за тях накратко. Три от тези добродетели - първо - постът, тоест благоразумното и постоянно въздържание, второ - непрестанното упражняване в поучаване от Божественото Писание с благоразумно бдение, тоест според съвестта, силата и бодростта на всекиго, и трето - разумната Иисусова молитва, тоест с внимаване на ума в думите на

молитвата и с вътрешно пазене на сърцето - тези три добродетели са основните, трябва да се извършат разумно - пред лицето на Бога и заради Него, без каквото и да било лицемерие, човекоугодничество и тщеславие. В противен случай извършващият ги не се различава по нищо от неизвършващия ги. По-добре е да оставим онази добродетел, чрез която произволно високоумстваме. Награда се дава не толкова за трудовете, колкото заради смирението.

Преди всяко грехопадение бесовете докарват върху човека следните страсти: мрачна забава, жесток гняв, тоест нечовешка и зверска злоба, и незнание, като безпросветна тъмнина. Тези три страсти предшестват всеки грях.

Защото човек не ще извърши нито един грях без предварително да се е предразположил към всяко зло или чрез забрава, или чрез гняв, или чрез незнание. От тях възниква душевна безчувственост, тоест умът - душевното око - става тъмен и тогава всички страсти го пленяват.

Най-напред се ражда маловерието. А маловерието поражда самолюбието - началото и края, корена и родоначалника на всяко зло. То е безсмислена любов към собственото тяло, когато някой навсякъде и във всички неща избира това, което е полезно само за него.

Този зъл корен на страстите се изкоренява чрез любов, милосърдие и отричане от своеволието.

Самолюбието поражда немилосърдие и сребролюбие - ненаситна утроба, също корен и причина на всяко зло.

От тези двете - самолюбието и сребролюбието - на всяко място произлизат всяко нещастие и жестоки злодейства. Както в миряните, така и в монаха сребролюбието поражда гордост, чрез която бесовете са отпаднали от светата слава и

са свалени от небето.

Гордостта поражда славолюбие, от което се прелъстил Адам, като поискал да стане Бог и не станал, и с това докарал страдание и проклятие на целия човешки род.

Славолюбието поражда сластолюбие, чрез което Адам паднал и е бил изгонен от рая.

Сластолюбието поражда чревоугодничество и различни блудни дела.

Блудството поражда гняв, който угася сърдечната топлина и е гибелен за всяка добродетел.

Гневът поражда злопаметност - охладняване на духовната топлина.

Злопаметността поражда мрачна и злобна хула против брата ни.

Хулата поражда преждевременна печал, като ръжда, разяждаща човека.

Скръбта поражда безумна наглост.

Наглостта поражда тщеславие, изваждащо на показ добродетелите и чрез това оставящо трудовете без награда.

Тщеславието поражда невъздържано многоречие. Многоречието поражда празнословие, пленяване.

Унинието поражда мрачен сън.

Ако някой победи тези страсти, ще му се покорят и останалите, каквито са страхливостта, ужасът, завистта, омразата, лицемерието, ласкателството, ропотът, неверието, лихварството, пристрастието, вещолюбието, малодушието, жлъчността, самомнението, властолюбието,

човекоугодничеството, дързостта, смехът, пълното падение, неизразимата пропаст и гибел чрез отчаянието - състояние, в което човек сам се вкоравява, не познавайки Божието човеколюбие и милост - че Той е дошъл на земята, за да спаси грешниците, и че на земята няма такъв грях, за който да няма прошка.

От следните седем страсти - самолюбие, сребролюбие, гордост с тщеславие, злопаметност, осъждане, самомнение, отчаяние - се състои краят на всички страсти.

Ако някой не пази себе си от тези страсти и не ги отхвърли, той ще погуби следните десет добродетели: вяра, любов, пост, въздържание, бдение, молитва, смирение със смиреномъдрие, безмълвие с мълчаливост, нестяжателност и разсъждение, и заедно с това ще увреди всички останали добродетели.

Ако някой има дори само една от тези главни страсти, такъв не ще преуспее ни най-малко, макар и да се подвизава против другите страсти, да извършва някаква добродетел или пък дори и да пролее кръвта си за Христа. И молитвата на такъв е неприятна на Бога.

Всяка вечер трябва да изпитваме себе си как е преминал денят ни, и всяка сутрин също трябва да изпитваме как е преминала нощта.

И не само в определеното, но и по всяко време, на всяко място и за всяко нещо трябва да си даваме отчет и да разсъждаваме за добродетелите и страстите, в какво състояние на живота се намираме - в началото, в средата или в края; достойно за награда ли се трудим и извършваме добродетели или само се трудим, а не получаваме награда. Когато съгрешим в нещо, да допълним недостига на добродетел със сълзи и плач.

Царският дом най-напред трябва да бъде почистен от всяка нечистота и украсен с всяка красота и чак след това царят може да влезе в него. По подобен начин трябва най-напред да почистим земята на сърцето и да изкореним тръните на греха - страстните дела, и да я направим рохка чрез скърби и тесноти, да посеем в нея семето на добродетелите, да я полеем с плач и сълзи; и чак тогава ще израсне плодът на безстрастието и вечния живот.

Защото Светият Дух не ще се всели, докато човек не се очисти от душевните и телесните страсти. Само един може да пребивава вътре в човека - или Светият Дух, или страстите. Където е Светият Дух, там страстите не се приближават, а където са страстите, там пребивава не Светият Дух, а лукавият.

Най-напред трябва да прогоним от себе си самолюбието под формата на всички видове пожелаване на предмети от този свят и да унизим себе си във всички видове покаяние - в помислите, в делата, в думите, в храната, облеклото, в домашната обстановка и вътрешните неща, във всичко трябва да смирим себе си и да се осъждаме; във всичко да избираме за себе си най-лошото и по този начин душевните ни страсти ще замлъкнат.

Смирението никога не пада, тъй като лежи най-ниско от всички. Също така е необходимо за усмирим плътта си, като я изнуряваме с подвизи на добродетели и скърби без почивка - и телесните страсти ще замлъкнат.

Трябва да сдържаме и езика си, като източник на всяко зло и разрушител на доброто. По този начин всички душевни и телесни страсти ще престанат да действат и ще бъдат усмирени. Човекът ще стане безстрастен и ще започне да придобива вечен живот. А врагът ще бъде победен, понеже ще се окаже безсилен, и всичките му оръжия и козни ще се

обезсилят.

“Господи Иисусе Христе, Сине Божий, помилуй ме!”. Стоиш ли, седиш ли, ядеш ли, пътуваш ли, или правиш нещо друго - постоянно казвай тази молитва, като усърдно се принуждаваш към нея, тъй като тя поразява невидимите врагове като воин със здраво копие. Запечатвай я и в мисълта си. Не се смущавай да я казваш тайно и в тоалетната. И когато езикът и устата ти се уморят, тогава се моли само с ума.

Произнасяй Иисусовата молитва на глас, тихо, така, че само ти да я чуваш. По време на молитва не бива да се отклоняваш с мисълта си тук и там по житейски тленни неща, а трябва без леност да пребиваваш със съзнанието си само в тази молитва, защото молитвата не е нищо друго, освен отчуждаване от видимия и невидимия свят. Затова трябва да затваряме ума си в молитвата. Където стои тялото, там и умът да бъде с нас и да няма никакъв помисъл по време на молитва.

Светите отци са се грижели само за днешния ден. А за утрешния са възлагали грижата относно всяко нещо и нужда на Бога, предавайки душата и тялото си в Господните ръце, а и Сам Той промисля за живота им и се грижи за всяка потребност. *Възложи на Господа грижите си, и Той ще те подкрепи* (Пс. 54:23); бъди непрестанно зает само с Него; защото Той винаги чува викащите ден и нощ към Него; и особено гледа непрестанната им молитва. А ако ние сами се грижим за себе си, то Бог не се грижи за нас; ако сами отмъщаваме, Бог не отмъщава за нас; ако сами освобождаваме себе си от болести, Бог не ни изцелява.

Ако някой не възложи целия себе си на Бога и в необходимите телесни нужди и във всяка скръб не казва: “Както е угодно на Бога” - не може да се спаси… Когато боледуваме, получаваме рани или се приближаваме до смъртта и умираме, или търпим недостиг от необходими неща

и нямаме никого, който да ни помилва, и ако при това кажем: “Нека Бог да постъпи с нас така, както иска” - то дори само с това дяволът, нашият враг, ще бъде посрамен и победен.

Всеки час очаквай кончината си и Христовото пришествие и казвай: “Сега да се постарая за душата си, довечера мога да умра”. Щом настъпи вечерта, си помисли: “Дали няма да почина тази нощ - или смъртта ще дойде внезапно, или дърво ще ме премаже, или жилището ми ще се срути и ще ме убие, или дишането ми внезапно ще спре, и както цветът пада, ще увяхна, и както тревата изсъхва, ще умра, и после ще изчезна безследно. Само Бог знае къде ще се намирам тогава. Защото Той съди всекиго според делата и казва: “Определям го за там”. Размишлявай така всеки ден и не се грижи за нищо, освен за греховете си, и по този начин душата ти ще придобие смирение и плач и ще считаш себе си за страшен грешник и непрестанно ще проливаш потоци сълзи.

А в потребностите, дрехите, посудата и вещите спазвай простота, долнокачественост, скромност и не защото нямаш с какво да купиш, а защото чрез това душата се смирява. И да кажем накратко: постъпвай в това така, че съвестта ти да не те изобличава в нищо.

Онзи, който не презира всяка вещ и славата, и телесния покой, а освен това и самооправданията в каквото и да било, не може да се спаси.

Трудейки се, пази се, човече! Тоест, молейки се внимателно, пази себе си с велика осторожност, за да се молиш в псалмите и молитвословията със страх, радост, горещо усърдие и земни поклони пред божествената икона. Защото в псалмите ще намериш и поучение, и молитва. Произнасяй думите на молитвата не само с върха на езика си, а се моли от цялото си сърце. Съединявай в едно и тялото, и душата, и ума.

Ако някой се е трудил безразсъдно, тоест без да внимава над себе си, такъв няма награда от Бога, а дори и Го разгневява. Както пълнещият счупен съд с вода не може никога да го напълни, така и молещият се без внимание не ще получи награда. Иска се не просто да изговорим псалома или да кажем молитвата, сякаш казваме обичайния си урок; но трябва да се молим с псалом и с молитва на Бога от цялото си сърце и постоянно да бъдем в душевно умиление, с чиста мисъл. Бог не изисква количество установени псалми и молитвословия, а слуша внимателно несмутения ни и твърд ум. Защото мнозина казват хиляди молитви с език, а с ума си мислят за суетни, скверни и нечисти неща. И как Бог ще чуе и ще послуша такива?

Не множество молитви иска от нас Бог, а да заставаме на молитва със страх Божий и умиление, както Ангел Господен е заповядал на великия Пахомий. Старанието ти трябва да бъде насочено не към количеството, а към това - да имаш дълбоко разсъждение и внимание, така че всичко, което кажеш в молитва, да бъде прието от Бога. Не всичко малко е малко и не всичко голямо е голямо и съвършено.

Придобий пост и страх Божий, имай печален и скръбен вид, тоест стой на молитва умилено, скромно, като си представяш, че се намираш пред Божия Престол и считаш себе си за прах и пепел, за паяк и мравка, а делото си - за паяжина, чувствай се като подсъдим, съден от Бога, престъпил заповедите Му и извършил всяко зло. Трябва да държиш нозете изправени, ходилата - долепени едно към друго, и да не пристъпваш от крак на крак. Ръцете е обичайно да поставяш пред гърдите. Подобно на това, както осъденият на смърт стои пред съдията, без да се да се оглежда насам-натам, така и ти трябва да стоиш пред Бога, пред Когото Ангелите стоят със страх и Го прославят с непрестанни песни. Защото недремещото око ден и нощ гледа какво вършим, какво мислим или как живеем, на

кого възлагаме надеждата си във всяка скръб и нужда - на човек ли или на Неговите щедрости. И както иска Великият Владика и праведен наш Господ Иисус Христос - Синът Божий, истинският Бог, така може да ни избави от всяка напаст и беда. А себе си считай за по-лош от всеки човек и от всяка твар и считай делото си за неугодно на Бога. Ако не постъпваш така, тайното безстрашие възбужда хулно високоумие. Според вярата ни и Бог ни помага във всяка нужда. Ако по-силно се надяваме и се уповаваме, по-силно ни помага и Бог.

Когато врагът не може сам да досади по някакъв начин на някого от нас и да му попречи в добрия начин на живот, тогава докарва непосилни скърби - подстрекава против нас някои подходящи за него хора, за да ни победи чрез тях, използвайки ги като свое оръжие. Тогава търпим заради небесното царство нанасяните от него скърби чрез охулване, клевети и унижения от хора - ще удържим похвална победа против самия враг.

Спомни си за древните светии, за които целият свят е бил недостоен, как са живели в лишения, скърби, гонения, притеснения. А ти какъв нов път искаш да установиш, по който мислиш да се спасиш? Ако не можеш да се трудиш по светоотечески, то поне търпи разумно по светоотечески.

Ако някой търпи охулване и нападки с благодарност заради Бога, върши немалко дело. В това - да търпим скръб от брата - има смирение и любов. Мнозина са се спасили единствено с това. Този път принадлежи най-вече на юродивите, понеже те търпят много охулвания. Велико дело е юродството заради Бога, тъй като то обхваща всички добродетели. Те нямат в себе си нищо от житейското, с цялото си усърдие придобиват само търпение и по този начин преодоляват всички скърби.

В днешно време няма по-добър път към спасението от този. Бъди глух,ням, сляп и като че ли безчувствен към всичко житейско, отдалечавай се като безумен от хората и се

уединявай, и считай себе си за неспособен за нищо, сякаш си юродив заради Бога. Който желае, макар и неразумен пред Бога, да бъде мъдър и разумен в този свят, нека бъде слуга на всички.

В днешните времена се изисква човек да учи самия себе си, да внимава в самия себе си във всяка добродетел. Въздишащият един час за душата си е по-добър от владеещия целия свят. Всеки, вършейки по нещо от добродетелите, спасява само себе си. А ако някой спасява целия свят, а погуби себе си, каква полза ще има той от това? Всички ние знаем как да се спасим, но поради леност не искаме. Спасявай самия себе си! Не всеки ще дава отговор за това, че не е наставлявал другите, а тези, на които е дадено. Именно те трябва да страдат до смърт и да полагат душата си за стадото. А за самия себе си всеки ще даде отговор.

Към недостатъка на брат си - ако видиш и чуеш за такъв - се отнасяй като сляп, глух и ням, - без да виждаш, без да чуваш и без да говориш, като недосетлив по ум, без да разбираш, без да се показваш мъдър; а бъди внимателен, разсъдлив и прозорлив по отношение на себе си. Ако някой, който желае да се спаси, щом види или чуе каква да е охулваща дума, не направи окото си сляпо, ухото си глухо и езика си ням, не може да остане без смущение и в душевна тишина.

Когато бъдеш критикуван от някого, не си позволявай да се оправдаваш или да противоречиш, а кажи със смирение: “Прости ми заради Бога”, а за останалото мълчи.

Не мисли, че получаваш от брата си вреда за каквото и да било. Злото и без причина ще се надигне в нас от само себе си. А ако заради бъдещата награда се случи да претърпиш някаква скръб, то за всичко укорявай себе си, а не брат си. За всяко нещо се старай да укоряваш себе си, като показваш и считаш себе си за земя и че пак ще се върнеш в земята.

Придобий завинаги три думи: “Прости, благослови и се помоли за мен, грешния”.

Не искай от никого нищо, което не ти е нужно. Свикни да говориш за всеки човек добро, а себе си унижавай. В това има голямо смирение, измъкващо душата от ада, отсичане на страстите и голяма победа и оръжие против дявола. Господ Бог да ни укрепва да понасяме търпеливо охулванията.

Желаещият да се спаси не бива да се бои да посреща жестоките скърби, причинявани от бесове или от хора, защото в човешкия живот стават много изменения; и хората се променят от зло към добро и любов. Боящият се от скърби обикновено изпада в слабост и малодушие.

Ако някой свикне да бяга или да се избавя от скърбите, или да преминава от място на място, или да избира времето, и кога да започва да се подвизава, такъв през всички дни на живота си не ще намери място и време за получаване на полза.

Трябва да гледаме към Божията милост и да се надяваме на нея и да си спомняме преславните Му чудеса, извършени от сътворяването на света до наши дни, и помощта за надяващите се на Него Негови угодници - че Бог не ни изоставя в никоя нужда и скръб и никога не допуска изкушение свръх силата ни, и затова трябва с благодарност, заради Бога и бъдещите вечни блага, мъжествено да носим кръста си - да търпим всичко скръбно в даденото време и на даденото място. По думите на апостола, *през много скърби трябва да влезем в царството Божие* (Деян. 14:22). По този тесен, скръбен път ще достигнем до превисокото съвършенство на търпението и на всяко място не ще се лишим от полезното, а ще го получим по Божията милост и не ще пропилеем времето на живота си.

Подвижникът, Божият раб, трябва да бъде крепък при всяка скръб, да постави сърцето си сякаш върху твърдиня, а да не

бъде мек като вода. Настоящият живот е като въртящо се колело, той е непостоянен и неравномерен. Понякога се случва човек да има благополучие, известно уважение - не прилепяй сърцето си към това; понякога се случва гонение от хора - тогава не се опечалявай; понякога се случват скърби, нападения, страсти от бесове - тогава не скърби. Всичко това идва при нас и се допуска от Бога за наше спасение и отново си отива, както устрои Неговата благодат, за да ни накаже и помилва.

Ако искаш да не се гневиш на твоя оскърбител, то усърдно от цялото си сърце се моли за него на Бога и му дай някакъв подарък или малко утешение. Понякога, щом видиш, че той се е опомнил от гнева, сам иди при него и поговори за прошка на греха, узнай причината и му показвай още по-голяма любов. При среща го изпреварвай с дълбок поклон и на всекиго говори, че той е добър. Нищо не възбужда гнева у него така, както укоряването му от оскърбител и отвращението от него, а заедно с това и злословието за него, защото чуващият може да му съобщи всичко. Голямо е това зло; тази страст засяга и духовните. Такъв, който спасява себе си и своя приятел, е наистина мъдър и съвършен подвижник и е по-добър от този, който много се труди.

Пази себе си с голяма предпазливост, защото всеки час ходиш посред страсти и мрежи - навсякъде те обкръжават страсти, навсякъде са заложени мрежи, за да не бъдеш привлечен от врага чрез страстите и мрежите към неговата воля.

Плътският човек е притиснат от голяма нужда и необходимост да се бори с безплътните, сам - срещу десетки хиляди врагове. Изискват се много сълзи, много търпение, много страдание и опасение и хиляди очи навсякъде. Защото злохитрите духове налитат върху нас злобно, подобно на лъв, и

биха ни погубили, ако Господ не би бил с нас. Те са изключително опитни в изкуството да улавят. Вече над седем хиляди години, без сън, хранене и почивка винаги, по всяко време и по всички начини търсят нашата гибел, с всякаква хитрост и с голямо старание. След като в едно са се оказали безсилни, замислят друго, започват едно и изнамират друго и обикалят наоколо, търсейки да намерят някъде отворена вратичка, през която да влязат и оттам да започнат борба и да напакостят и да сторят зло.

Нима е възможно човек да се храни изобилно, да се отдава на сън, лежане и постоянно да се утешава, и при това да получи спасение?

Ако желаем да бъдем истински воини и нелъжливи съучастници на Небесния Цар, да отдалечим от себе си всяка мълва и привързаност към всичко земно, от което възникват умствени изпарения и покриват душата сякаш с тъмна мъгла. Да свалим от себе си всяко нехайство, малодушие и женствена слабост и да застанем така против бесовското коварство, да се потрудим в молитвата и в другите добродетели с цялото си усърдие, сила, душа и ум, както човек, който бързо тича по пътя, без да се оглежда, или подобно на скъперник, който се лишава от храната.

Ето хитростта на лукавите бесове - те постоянно са заети с нас. Като някакви стражи забелязват нашите наклонности и пожелания - за какво мислим и какво обичаме, с какво сме заети без тяхно участие. И каквато страст забележат в нас, към това и ни подбуждат и такива мрежи ни залагат. По този начин ние сами възбуждаме против себе си всяка страст и ставаме причина за нея. Бесовете търсят повод в нас, защото чрез собствената ни наклонност и пожелание ние по-бързо ще се оплетем. Те не ни принуждават към това, което не желаем, от което отклоняваме ума си, с което не се съгласяваме по

наша воля, че няма да ги послушаме. Полекичка ни изпитват дали няма да приемем някоя страст и вече към нашето желание и усърдие присъединяват своите козни. Защото собствено на нас принадлежи поводът за греха - пристрастието, слабостта и небрежността, - това, че не отсичаме началото на всяка страст; а крайната причина за злото са бесовете. Чрез бесовете падаме във всеки грях и без тяхно участие не ни постига никакво зло. Така бесовете ни хвърлят във всяка страст, принуждават ни да падаме във всеки грях и ние се оплитаме във всяка мрежа.

А техни мрежи наричам прилога на пожеланията и скверните помисли, чрез които се свързваме с всяка страст и падаме във всеки грях. Или по-добре да кажем, това е вратата за бесовете и страстите, през която те влизат при нас и заграбват духовното ни съкровище.

Неумереният сън, леността, ненавременното хранене стават причина за влизане на бесовете. Като дойдат, те най-напред чукат на сърдечната врата, тоест тайно, като крадци, влагат помисъл и следят, има ли страж, или няма, тоест ще бъде ли приет помисълът, или не. Ако бъде приет, тогава започват да произвеждат страст и да подбуждат към нея и да ограбват духовното богатство.

Ако намерят страж при сърдечната врата, тоест когато някой свикне да унищожава и да прогонва техните помисли, да отвръща ума си от първоначалния мислен прилог, държи ума си глух иням за техния лай, насочен към дълбините на сърцето, тоест без ни най-малко да се съгласява с тях, то те не могат да напакостят на такъв, тъй като умът му бди в трезвение.

След това те започват да измислят и да залагат различни мрежи и да улавят в страсти, каквито са: разсеяност, ярост, неразумие, самолюбие, гордост, славолюбие, сладострастие,

преяждане, чревобесие, блудство, немилосърдие, гняв, злопаметност, хула, печал, наглост, тщеславие, многословие, униние, страхливост, сън, леност, тежест, ужас, ревност, завист, ненавист, лицемерие, ласкателство, ропот, неверие, непослушание, лихварство, вещолюбие, користолюбие, малодушие, двоедушие, жлъчност, властолюбие, човекоугодничество, дързост, смях.

След това възбуждат голяма буря от неотстъпващи блудни и хулни помисли, за да се уплаши подвижникът и да се отчае или пък да се откаже от подвига и молитвата.

А ако враговете, въздигайки всичко това, по никакъв начин не могат да възспрат и да отвърнат от подвига твърдата душа и непоколебимия Христов воин, страдалчески положил основите си върху камъка на вярата, така че и реките от скърбите да не могат да го поклатят с устрема си, тогава те го ограбват с нещо, което изглежда добро, като считат за по-лесно под вид на добро да поднесат нещо свое, и по този начин лишават от истинска, най-съвършена добродетел, молитва и подвиг.

Така ни принуждават да провеждаме духовни беседи, заради любовта, да учим хората или да добавяме нещо в храната, заради приятел или за да си подсладим малко за празника, понеже знаят, измамниците, че Адам е паднал поради сластолюбие. Най-напред започват да помрачават умствената чистота и вниманието (на подвижника) към себе си и по този начин внезапно го хвърлят в ямата на прелюбодейството или на някоя друга страст. Ако и по този начин не поклатят подвизаващия се в трезвение на ума, тогава се въоръжават с лъжливи привидения, възбуждат различни хора и сами се опълчват заедно с тях, оскърбявайки го и смущавайки го с различни болести.

Но изкусният воин пропуска всичко това покрай себе си и го счита за нищо, сякаш то не го засяга. Защото знае, че всичко

това е бесовска измислица.

Ако и така не победят, тогава нападат с високоумие, влагат помисъл, че той е свят, като му казват тайно: “Колко скърби претърпя”. Когато първоначалните им средства се окажат безсилни, бесовете, като хитър ловец, ги оставят, тръгват си, скриват се и се представят за победени.

Но отваряй си очите, човече, внимавай, не прави грешка, те и до гроба ти няма да си тръгнат, а подготвят голяма засада, внимателно оглеждат по какъв начин отново да започнат борбата и да те нападнат, понеже не почиват.

Когато топлината на усърдието на подвижника изстине, тогава те тайно, след като са подготвили някоя мрежа, отново идват и я залагат, и го улавят.

Началото на всички страсти е пристрастие, слабост и небрежност - че не отхвърляме с душа и мисъл и не отсичаме първоначалния прилог на всяка нападаща ни страст, а бесовете прибавят още повече.

Търси в себе си причината за всяка страст и щом я намериш, се въоръжи и изкопай корена ѝ със страдалчески меч. Ако не я изкорениш, пак ще пусне издънки и ще порасне. Без това средство не можеш да победиш страстите, да достигнеш до чистота и да се спасиш.

Затова, ако желаем да се спасим, трябва да отсичаме първоначалния прилог на помисъла и пожеланието на всяка страст. Побеждавай малкото, за да не паднеш в голямото, и само с това ще победиш всичко следващо.

Бог допуска някой да бъде връхлитан от бесовска бран или от някоя друга упорита страст заради гордостта му и високото му мнение за себе си, когато той счита себе си за свят или силен и се надява на себе си, а над по-слабите се превъзнася.

Нека такъв да осъзнае немощта си, да познае Божията помощ и да се вразуми, че без Божията помощ той не може да върши нищо, и да смири помисъла си.

Или пък допуска това като наказание за греховете, за да се покаем и да бъдем по-опитни в подвига; или пък - заради венците за победата.

От каквото си победен, от каквото страдаш, против това се опълчи преди всички други страсти и против него насочи цялото си усърдие.

Всяка страст и страдание се побеждават чрез несъмнена вяра, сърдечен труд и сълзи, горещо усърдие и бърз устрем да се противостои на настоящата страст - това е високата и похвална светоотеческа борба.

Всяка бесовска бран против нас произхожда и укрепва от четири причини: от нехайство и леност, от самолюбие, сластолюбие и от бесовска завист.

Бесовете ни дебнат като ловци и внимателно наблюдават помислите ни. Каквито сме в помислите, подобни свои мечтания ни поднасят и те.

Бесовете много се боят от шест добродетели:

1) гладуване,

2) жажда,

3) Иисусова молитва,

4) кръстно изображение - когато някой добре изобразява кръста върху себе си, върху лицето си,

5) често причастяване с Пречистите Христови Тайни - който се причастява достойно - и

6) несъмнена надежда на Бога.

Няма по-страшно оръжие против бесовете от това.

Когато по Божие допущение те връхлети изкушение, като например липса на дрехи, болест, глад или някакво друго изкушение за тялото ти, дори - проливане на кръв заради Бога, то търпи за слава Божия, с надежда на милостивия Бог, за да можеш с дръзновение и без срам да кажеш: *Преминахме през огън и вода и сме въведени в покой.*

Ако искаш, човече, да узнаеш Божията воля по някой въпрос, ще ти кажа накратко - в продължение на целия си подвиг, във всяко дело присъедини, според силата си, скръб заради Бога. Това е добрата Божия воля. Защото и малката скръб заради Бога е по-добра от велико дело без скръб. А малко по малко да проявяваме снизходителност към себе си - това не е от Бога, а е от бесовете.

Ако сме немощни и нямаме сили да се подвизаваме, нека придобием смирение, благодарност и Иисусова молитва. А ако сме здрави, трябва да принуждаваме себе си до изнемогване. И така малко по малко сърцето ни ще укрепне и ще се научи на търпение и добродетели. По друг начин е невъзможно да се спасим.

Изкусното слово е сладко и приятно на всички. Гальовното теленце - се казва - от две майки суче. Не считай това за ласкателство. Грубият в словото предизвиква гняв. Спорът, макар и за добро дело, е противоречие.

Ако нямаш в душата си умиление, то знай, че имаш горделивост или гняв срещу някого, или много ядеш, пиеш, спиш или си се отдал на разсеяност и грижи и това не позволява на душата ти да се умили.

Човек не ще заплаче, ако няма болезнен труд, тоест

съкрушение заради греховно подхлъзване, или радостно умиление, или спомен за бъдещия огън или за въздаянието на всекиго според делата. Заради тези четири добродетели Светият Дух не си отива от човека, а винаги пребивава с него.

А който задълго остава в леност или е паднал в голям грях, или нехае за страстта, в която се намира, Светият Дух си отива от такъв.

Началото на послушанието е съвършеното отхвърляне на своята воля и на оправданието, отхвърляне на своето тяло. Нелек подвиг е да покорим другиму своята воля и своя нрав. Но никой не може да се спаси, без да се откаже от своята воля, макар и да се подвизава усърдно. Защото нашата воля и нашият нрав са като медна стена между нас и Бога.

Не можем да се приближим до Бога, докато не оставим своя нрав и воля.

Ако помолим за нещо по наше желание и молбата ни срещне отказ, следващия път ще го намериш по-силно против теб. Защото всяко добро и лошо дело расте и укрепва чрез навика. При всяко дело помни това.

Въпрос: По какво можем да разберем дали дадено добро дело е Божие благоволение или вражеско изкушение, когато се случи да се съмняваме в това, тоест когато един помисъл ни подтиква да го извършим, а друг, обратно, пречи на извършването му?

Отговор: Врагът има навик да скрива истината и да смесва доброто със зло. Но по какво може да се разпознае истината? Божието благоволение във всички наши намерения е кротко, благонадеждно и несъмнено. Не само в доброто ни дело, но и в беззаконието ни Бог ни дълготърпи с кротост и очаква нашето покаяние. А по какво да разпознаем вражеския прилог?

Врагът обикновено ни пречи и ни отвръща от доброто. Но ако в нещо, което наглед е добро, умът се смущава и ни разстройва, прогонва страха Божий, лишава ни от спокойствие, така че без видима причина сърцето ни боли и умът ни се колебае, то знай, че това е вражески прилог и го отхвърли. Вражеското е смущаващо, неспокойно и съмнително за ума във всичките ни намерения. Не на предразположението на сърцето ни трябва да вярваме във всичко, а трябва да разсъдим дали е полезно неразположението. А когато умът ни е притеснен от враговете чрез помисли и помрачение, тогава трябва напълно да оставим настрана всяка мисъл и разсъждение, защото не можем да познаем истината, докато умът ни не се очисти чрез молитва, тъй като тогава помислите се надигат в ума като мътна вода или блуждаят като облак и душевните чувства са безчувствени към всичко. Затова нека желаещият да узнае истината да подбужда себе си дълго време към гореща молитва и към желаното дело - по време на молитва врагът не може да скрие истината, тъй като тогава няма власт. Можеш да изпиташ на практика истинността на такава вяра. Слава на нашия Бог вовеки. Амин.

Нищо не ще се случи с нас без участието на Божия промисъл и на Неговото устроение. Бог очаква от нас само произволението на ума ни. Но Божиите съдби са непостижими и затова трябва с търпение да спасяваме душите си, и *който претърпи докрай, ще бъде спасен* чрез Христа Иисуса, нашия Господ. Нему слава сега и винаги, и във вечните векове. Амин.

Умолявам ви и ви увещавам, възлюбени мои отци, братя и чеда, следното: като възлюбиш твоя Господ от цялата си душа и с цялото си сърце, бъди справедлив и правдив, покорен, с наведена надолу глава и с ум, обърнат към небето, имай умиление към Бога и хората, бъди утешител на печалния, търпелив в изкушение и нераздразнителен, щедър, милостив, кърмител на бедни, гостоприемен за странници, печален

заради греховете, радостен в Бога, гладен и жаден, кротък, търпелив, неславолюбив, незлатолюбив, друголюбец, нелицемерен, негорделив, трудолюбив за Бога, мълчалив, приятен в отговорите, усърден в поста, честите молитви, бденията и псалмопенията, разумен. Не осъждай никой човек, а гледай себе си. И за всичко това ще бъдеш чедо на Евангелието, син на възкресението, наследник на живота в Христа Иисуса, нашия Господ, Нему, заедно с отца и Пресветия Дух, подобават чест, власт и поклонение сега и винаги, и във вечните векове. Амин.

Как мирянину можно спастись?

Советую вам прилежнее читать Божественное Писание и учение святых и Богоносных Отцов наших, которым дано благодатью Пресвятого Духа разуметь тайны Царствия Божия, то есть, истинный смысл Священного Писания; в их духопросвещенном учении вы найдете все, что нужно ко спасению. И я грешный, по скудоумию моему, отвечаю на вопрошение ваше: Бог Премилосердый соделывает наше спасение православною верою, добрыми делами и Своею благодатью. Православная вера есть та, которую содержит единая святая, Соборная и Апостольская Церковь Восточная; без сей веры православной никак нельзя никому спастись. Добрые дела – это Евангельские заповеди, без исполнения которых, как и без веры, также невозможно никому спастись. Вера православная без добрых дел мертва, и дела добрые без веры также мертвы. Желающему спасения необходимо иметь и то и другое вместе: и веру православную с добрыми делами, и дела добрые с верою православною, и тогда, при помощи благодати Божией, споспешествующей добрым делам его, он спасется по слову Христа, рекшаго: «без Мене не можете творити нечесоже». И должно знать, что Христос Спаситель, Истинный Бог наш, Который хочет всем человеком спастися, поставил в закон добрые дела, то есть Свои спасительные

заповеди Евангельские, равно всем православным христианам, как монахам так и мирянам, живущим с женами и детьми, и требует от всех православных христиан самого прилежного их исполнения, потому что Его святые заповеди не требуют больших трудов телесных, а одного доброго произволения души: «иго бо» святых Его заповедей «благо и бремя» делания их «легко есть». Святые заповеди Христовы, при помощи благодати Божией, легко может исполнять всякий православный христианин, какого бы он ни был звания, пола и возраста: и старый и юный, и здравый и в немощи лежащий, лишь бы было к тому расположение души. Посему-то те, кто преступает их и не кается, в страшное второе пришествие Христово будут осуждены вместе с бесами на муку вечную. – Святые заповеди Евангельские, наипаче же главнейшие, столь необходимы для спасения, что если одной какой-либо не достает у человека, то и спасения души не бывает. Таковы заповеди о любви к Богу и ближним, о кротости и смирении, о мире со всеми и терпении, о том, чтобы от сердца прощать ближнему обиды, никого не осуждать, не иметь ненависти, любить врагов, творить по силе милостыню и душевную и телесную, и понуждать себя со всем усердием исполнять все прочие заповеди Христовы, во святом Евангелии написанные. А больше всего любить Бога всем сердцем своим, и всею душою своею, и всею крепостью своею и всем помышлением своим, и ближнего своего как самого себя, и подражая кротости Христовой, до крови подвизаться противу страсти гнева. А жить в мире со всеми столь необходимо, что Господь счел нужным не раз повторить Своим святым ученикам и Апостолам: «мир вам; мир оставляю вам; мир Мой даю вам». И где мир Христов, там и Сам Христос; а если в душе нет мира, то нет там и Христа. И терпение необходимо для спасения. Христос говорит: «в терпении вашем стяжите души ваша»; а терпеть надобно не до известного только времени, а до самой смерти: «претерпевши до конца той спасен будет». Кто от

всего сердца прощает ближнему согрешение его, тому и Бог прощает согрешения его. Кто не осуждает ближнего, тот и сам не будет осужден от Бога. И все прочие заповеди Евангельские желающий спасения должен блюсти как зеницу ока. А смирение, которое есть основание всем заповедям Евангельским, так необходимо для спасения, как дыхание для жизни: как без дыхания нельзя жить, так без смирения невозможно спастись. Различным образом спасались святые Божии, но без смирения никто из них не был спасен, да и невозможно это. Посему, кто хочет спастись, тот от всего сердца должен считать себя пред Богом за грешника, самого грешного из людей, хуже всякого создания Божия, вменять себя за прах и пепел и в тайне сердца своего укорять себя за все, и винить только себя одного во всяком согрешении своем. Исполняя таким образом в смирении сердца все заповеди Евангельские, часто молясь Богу с сокрушением сердца о прощении грехов своих, человек сподобляется милости Божией и прощения грехов, и посещает его благодать Божия, и спасается он милостью Божиею несомненно. – Кроме того православный христианин должен соблюдать еще и заповеди церковные, изложенные в книге «Православное Исповедание». Они также необходимы для спасения. – Таинство покаяния состоит в том, чтобы раскаяться пред Богом в своих грехах, бросить их и положить твердое намерение при помощи Божией к ним не возвращаться. Потом пред отцом духовным, как пред Самим Богом исповедать все свои согрешения и получить от него разрешение в них. Приготовлять себя к причащению Божественных Таин должно постом, умилением, чистосердечным исповеданием грехов, совершенным примирением со всеми, выслушанием в назначенное время по обычаю христианскому всего правила церковного, а приступать ко св. Причащению со страхом и трепетом, с верою и любовью, с поклонением, единому Богу подобающим.

О том, как вести себя в семействе, равно и о других обязанностях христианских самое полное наставление можно найти в богодухновенных писаниях святого Иоанна Златоустого и других святых мужей, читая их книги со страхом Божиим и должным вниманием.

{{_LINK1_}}

---

buditeli.info © 2017